

TRACTATUS SEPTIMUS.

170

Hec ut cuiusquam studio, effectuque petatur,
ipsa agit, & cunctis dux est venientibus ad se,
Perque ipsam nisi curratur, non iur ad ipsam.

14. Objecies secundò: Prima gratia auxilians supernaturalis indiget ex parte subjecti aliquo dispositione: Sed talis dispositio non potest esse supernaturalis, alioquin alia dispositio supernaturali indigeret, & sic darem procerus in infinitum: Ergo debet esse naturalis, & per consequens homo potest ex facultate naturae, ad primum gratiae auxilium se disponere. Minor patet, Major vero ostenditur ex D. Thoma 1.p. qu. 12. art. 3. ubi sic ait: Omne quod elevatur ad aliquid excedens naturam, oportet ut disponatur aliqua dispositio: At prima gratia auxilians excedit naturam hominis: Ergo ut elevetur ad illam, dispositio aliqua debet procedere.

Respondeo negando Majorem, & ad illius probationem dico, veram esse D. Thomae doctrinam, quando id ad quod elevatur subjectum, se habet ut terminus generationis, & forma in suo ordine completa; secus autem quando id ad quod elevatur, est via ad terminum: unde quia gratia auxilians non se habet ut terminus, sed ut via ad terminum, hinc est quod ad illam dispositio previa non requiritur; bene tamen ad gratiam habitualem, quia habet rationem naturae terminantis generationem in ordine supernaturali. Sicut in naturalibus indispensabiliter requiruntur dispositions ad formas substantiales, eo quod per se primò intendantur, & sint terminus ultimus generationis naturalis, non vero ad formas accidentales, quae ordinantur ad substantiales. Solutio est D. Thomae hic qu. 109. art. 6. ad 3. & infra, q. 112. art. 2. in corp.

15. Objecies tertio: Actus pure naturales impetratorie ad gratiam conducere possunt: Ergo & dispositivè. Consequenter patet ex paritate rationis. Antecedens vero probatur ex D. Thoma 2.2. qu. 83. art. 16. in corp. ubi docet Deum exaudire orationem peccatoris, ex bono naturae desiderio procedentem, non quidem ex justitia, quia peccator hoc non meretur, sed ex pura misericordia: Ergo ex D. Thoma oratio naturalis habet vim impetrandi apud Deum. Unde ibidem in resp. ad 2. sic ait: Quavis ejus oratio (scilicet peccatoris) non sit meritoria, potest tamen esse imperativa, quia meritorum innititur iustitia, sed impetratio innititur gratia.

Respondeo negando Antecedens, nam ut docet idem S. Doctor ibidem qu. 82. art. 15. ad 1. Oratio quia impetrat gratiam gratiam facientem, procedit ex aliqua gratia. Et in resp. ad 3. ait: Oratio innititur principalius fidei, non quantum ad efficaciam merendi sed quantum ad efficaciam impetrandi: Ergo ex mente D. Thomae, ut oratio sit impetratoria, debet ex gratia procedere. Unde quando dicit Deum exaudire orationem peccatoris, ex bono naturae desiderio procedentem, loquitur de desiderio naturae, non nudae, sed elevatae per gratiam auxiliarem, & in fide fundato.

16. Objecies quartò cum Molina contra secundam conclusionem: D. Thomas qu. 14. de verit. art. 11. ad 1. sic ait: Si quis in sylvis enirritus dum rationis naturalis sequatur in appetitu boni & fuga mali, certissime tenendum est, quod ei Deus, vel per inspirationem revelaret ea qua ad credendum sunt necessaria, vel aliquem fidei predicatorum ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium: Ergo ex mente D. Thomae, divine gratiae assistentia infallibilis est homini facienti quod potest ex virobus proprijs.

Respondeo D. Thomam ibi loqui de homine faciente quod in se est, non ex viribus naturae nu-

de, sed in vi auxiliij gratiae. Quod constat, tum quia loquitur de homine non ponente obicem gratiae, per totius legis naturae observantiam, ad quam in statu naturae ipsa non sufficere vires naturae, sed requiri auxilium gratiae, docet expresse idem S. Doctor hic art. 4. Tum etiam, quia afferit exemplum Cornelij: humc autem non ex sola facultate naturae fecisse quod in se erat, sed speciali auxilio prævenientis gratiae, ipse met docet 2.2. q. 1. 10. art. 4. ad 3. cuius verba infra referemus. Addo quod idem Doctor Angelicus, quotiescumque explicat hoc axioma, facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam ait illud esse intelligendum de faciente quod in se est, non ex viribus naturae, sed ex auxilio gratiae, ut constat, tum ex testimonii initio hujus capituli adductis, tum ex 2. ad Annibaldum distincto, 28. art. 4. ad 3. ubi sic habet: Ad tertium dicendum quod potest nostra nihil operari potest sine Deo, qui operatur in omni natura & voluntate, unde cum dicimus aliquid esse in nobis, non excludimus Dei auxilium. Et ad Rom. 10. lect. 3. Hoc ipsum (inquit) quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo se ad Deum, ex Deo est movente corda ipsorum in bonum.

17. Dices, Homo ille in sylvis nutritus, de quo loquitur S. Thomas, supponitur destitutus omni auxilio gratiae, cum supponatur destitutus illustratione fidei, quia est primum auxilium supernaturale sufficiens: Ergo loquitur de homine faciente quod in se est, ex viribus naturae nudae, non vero in vi auxiliij gratiae.

Respondeo negando Antecedens, nam eti talis homo non haberet fidem explicitam de Deo ut auctore supernaturali, haberet tamen de illo fidem implicitam, ac proinde non esset orani auxilio supernaturale destitutus. Ratio est, quia in statu elevationis naturae humanae ad ordinem supernaturalem, impossibile est quod de facto ponatur conversione in Deum ut auctorem naturalem, sine conversione ad Deum ut auctorem supernaturalem; unde cum ille homo ductum rationis naturalis sequens in appetitu boni & fuga mali, esset in Deum ut auctorem naturae conversus, esset etiam implicitè saltem conversus in illum ut auctorem supernaturalem, ac proinde haberet fidem de illo, saltem implicitam; & Deus in tali casu aliquem fidei praedicatorem ad eum dirigeret, ut ei explicitè proponeat mysterium Trinitatis & Incarnationis, alia que ad salutem necessaria, sicut misit Petrum ad Cornelium, & Paulum ad Macedones. Solutio est D. Thomae 2.2. quæst. 10. art. 4. ad 3. ubi loquens de Cornelio ait: Ille infidelis non erat, alioquin ejus operatio accepta non fuisset Deo, cui sine fide nullus placere potest: habebat autem fidem implicitam in Deum, manifestata Evangelij veritate, unde ut eum in fide plenius instrueret, missus est ad eum Petrus.

18. Objecies insuper Molina aliud D. Thomæ testimonium, presumptum ex libro 3. contra Gent. cap. 159. ubi sic ait: Cum hoc sit in potestate liberi arbitrij impetrare divine gratiae receptionem, vel non impedire, non immorari in culpam imputatur ei qui impeditum praefat gratiae receptioni, Deus enim, quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare, sed illi soli gratia privantur, qui in seipso gratiae impedimentum praefant, sicut Sole mundum illuminante, in culpam imputatur ei qui oculos claudit, si ex hoc aliquod malum sequatur; licet videret non posse, nisi lumine Solis præveniat. Ex quibus verbis infert Molina, quod si soli illi divinæ gratiae privantur, qui impedimentum culpæ gratiae receptioni apponunt, illi qui facit quantum potest per

vires

INDE X.

- Luramentum apositum in donatione causa mortis, quo causa non faciat donationem irrevocabile, d. 1.p. 287. nu. 17
 Luramentum non se extendit ultra id, quod in contractu continetur, disp. 499. nu. 2
 Luramentum vestit pactum nudum, & ex eo facit oriri actionem de iure civili, disp. 256. nu. 2
 Lurans se solutum quod ludo perdit, an facta solutione, licite possit repetere, & quando, disp. 515. nu. 7
 Iure primi emphyteuta resoluto, eo ipso resolutum est ius secundi, disp. 471. nu. 10
 Ius accedendi habet locum in donatione causa mortis futurum legatis, disp. 288. nu. 7
 Ius ad pensionem, & ad penam commissi, si pension non solvatur, quid sit, disp. 471. nu. 8
 Ius civile a canonico in quo differat, dum ex pacto nudo superuenit causa vestito, datur actio, disp. 257. nu. 12
 Ius naturale duobus modis restitutum alicui actioni, aut acceptationi, disp. 326. nu. 10
- 46774
- L**anarum in regno Castella emptio pecunia anticipata, quomodo licita sit, disp. 360. nu. 1
 Lanarum in regno Castella tria sunt genera, disp. 359. nu. 3
 Lanarum emptio in Castella anticipata solutione, ex quib. circumstantijs persilia, disp. 360. nu. 3. & 5
 Lanarum emptio in Castella anticipata solutione, cur fiat, disp. 359. nu. 5
 Lanarum pretia in regno Castella, multum pendere a comissionibus a Genua missis, disp. 359. nu. 4
 Lanarum pretium augentes, vel diminuentes, circumstantia quae, disp. 359. nu. 7
 Lanarum venditiones in Castella quo tempore anticipata solutione fiant, disp. 359. nu. 6
 Lanarum in regno Castella inter preciosus eius naturales diuitias connumeratur, disp. 359. nu. 2
 Laudemium an debeatur ex locatione ad decennium, aut ultra, si ille, qui haberet rem conductum, ius illud alteri vendat, disp. 459. nu. 25
 Laudemium debetur proprietatio, & pro re emphyteutica donata, disp. 461. nu. 8
 Fallit in dote, & donatione propter nuptias facta filio, ibid. & nu. seq.
 Laudemium de quibus rebus solvendum proprietario, & quando non, disp. 459. nu. 24
 Legatarius pro legato sibi solvendo, tacitam habet hypothesis in bonis defuncti, disp. 536. nu. 15
 Leges Cælares pertinentes viam as abrogata sunt iure canonico, disp. 304. nu. 13
 Leges, & Canones ligantes et ignorantes in omni prouincia post duos menses a die eorum publicationis, disp. 395. n. 1
 Imò etiam vim habent post duos menses a publicatione facta, etiam ad contr. & us inuidos reddendos, ibi, nu. 2
 Declara tamen plene, & intellige, vt. nu. 4
 Leges & consuetudines loci attendenda sunt, in quo marius temporis celebrationis contractus doris habebat domiciliū, non illius, in quo sive celebratus contra eum, d. 443. n. 2
 Legislator non abrogans legem alias iustum a se latam, sed modo iniustum, tenetur omnia damna subditis restituere, disp. 364. nu. 9
 Declara tamen, vt. ibid.
 Legitimus ad beneficia ecclesiastica obtinenda, censetur quoque ad emphyteusum, & feuda ecclesiastica legitimus nisi aliud exprimitur, disp. 475. nu. 15
 Legitimus rescripto principis, non potest succedere in emphyteusum ecclesiastica, disp. 475. nu. 10
 Ide in feudo, nisi ad id in particulari legitimetur, ibi, n. 11
 In d. nec in emphyteusi seculari, quando concessa est profece, & filiis legitimè natis, ibid. nu. 12
 Et quid in legitimato per subsequens matrimonium, an succedit in f. udo, vel emphyteusi concessa pro le, & filiis legitimè natis, ibid. nu. 13
 Locatio aut alienatio rei ecclesiastica ultra tempus a iure permisum, an inuidos sit tantum quoad excessum, an vero in totum, disp. 467. nu. 1

d Locatio

INDEX.

INDEX.

Locatio duplex. disp. 445. n. 4
 Locatio equi, quæ fit de uno loco ad alium, potest per eundem conductorem econuerso fieri de illo loco ad quem, ad locum a quo regressio rationes. disp. 405. n. 3.
 Locatio, & conductio quod modis valida sit. disp. 337. n. 17.
 Locatio, & conductio in quibus conuenient cum emptione, & venditione. disp. 487. n. 1
 Locatio, & qualibet alia alienatio rei ecclesiastice quando inutila, etiam quoad brevius tempus inclusum in maiori inutili. disp. 467. n. 3
 Locatio facta ad longum tempus, de quo tempore intelligatur. disp. 445. n. 5
 Locatio proprie an dicatur, etiam si non detur pretium, sed aliiquid aliud. disp. 486. n. 3
 Locatio quid, & quid conductio. disp. 486. n. 1
 Locatio quod modis sumatur, & in quibus differat ab emphyteusi, & alijs contractibus tam nominatis, quam in nominatis. disp. 486. n. 2
 Locatio rei Ecclesiasticae ultra triennium, sine causa, & solemnitatibus, prohibita est sub pena. disp. 446. n. 8
 Et quomodo licita. n. 9
 Locatione ad longum tempus vtile dominium, iusque in re, & successio requiritur. disp. 445. n. 6
 Locatione finita, potest dominus cui vult, libere eandem re locare. disp. 498. n. 6
 Declaratur tamen, vt n. 7.
 Et quid de iure Lusitano. ibid. n. 8
 Locatione finita, quando ex tacito partim consensu censematur protogatus contractus. ibid. n. 9
 Locationis, & conductio contractus ad heredes transitam locatoris, quam conductoris. disp. 489. n. 6
 Fallit tamen, vt n. 7. vt que in finem.
 Locationis report & transactio, ex tacito consensu partiū, vtq; ad q̄d censematur renouatus contractus. disp. 449. n. 10
 Locator ad tempus permittens colorum finito tempore continuare, intelligitur eodem genere contractus, & sub eiusdem conditionibus id concedere. disp. 449. n. 9
 Locator an soluere expensas factas per conductorem, qn̄ est paedi in genere, q̄ res meliorantur per codicētō, nec dictū esset, quod suis sumpibus. disp. 496. n. 4
 Locator quibus in casibus potest conductorem expellere ante finitum tempus contractus, etiam si sit p̄ cum penale. disp. 499. n. 1. & 12
 Locator, qui conductor ad interesse lucri cessantis tenetur, an teneatur etiam ad interesse extrinsecū. disp. 493. n. 5
 Locator si indiget domo locata, potest expellere conductorem ab ea. disp. 499. n. 3
 Ampliatur etiam si ex parte indiget, & postea accretuit eius necessitas. ibid. n. 10
 Limitatur, vt n. 8.
 Locatoris scientia de periculo rei non sufficit, vt conductor a denunciatione excusat. disp. 493. n. 2
 Lucra acquirendā per coniuges, quibus lucris, et contractui comparetur. disp. 435. n. 3
 Lucrum cessans duobus modis deduci potest in pactum. disp. 317. n. 8
 Lucrum cessans potest ex munio peti, etiam ex pecunia, ex cumulo aliarū extracta, & negotiacioni destinata. disp. 316. n. 5
 Lucrum cessans qualiter estimandum, vt que ad limites iusfit. disp. 316. n. 6
 Ludus admixtus contractui, quid & an licitus. disp. 310. n. 2
 Ludus an licitus, in quo pecunia fortunē subiecta. disp. 311. n. 4
 Ludus catērūm in regni Castellæ, & Lusitaniæ quando prohibitus sub culpa lethali. disp. 521. n. 2
 Et quid de conscientiis, aut vendentibus cartas ad ludum, & tesseras. ibid. n. 3. & 4
 Ludus de iure naturali est contractus. disp. 513. n. 2
 Ludus ex quibus circūstantijs malus reddatur, & vitiosus. disp. 511. n. 1
 Ludus quo iure, & quoniamque prohibitus. disp. 512. n. 2
 Et quid de iure Castellæ. n. 3. & Lusitaniæ. n. 5
 Ludus quod modis usurpat, & quid latè. disp. 530. n. 1
 Ludus si ad lucrum ordinē, an virtuosus reddat. disp. 511. n. 2
 Ludus sub qua pena de iure canonico prohibitus. disputat. n. 7
 Lusitana lex, quæ statuit emphyteuticā censeri nominasse filiū suū naturale in defectū descendētū legitimorū, an extendat etiā ad emphyteuticā ecclesiasticā. disp. 475. n. 7
 Lusitanæ leges, & Castellæ, qua pretium imposuere monēt aureis, non obligant hodie in conscientia. disp. 401. n. 5
 Lucrum in spe nō dēta estimati, sicut lucrum in re. d. 316. n. 7
 Lucrum in spe, sive luctum cessans duplex. disp. 315. n. 13

INDEX.

Macedoniani exceptio competit filio familiæ, etiam in conscientia foro, & quare. disp. 301. n. 2
 Quid in Castella, & Lusitania. ibid.
 Macedoniani exceptio, & priuilegium, ad quas etiam personas extendatur. disp. 301. n. 3
 Macedoniani exceptio opponi potest etiam post sententiā, ant tam solutionem. disp. 321. n. 5
 Macedoniani exceptioni, seu priuilegio renunciare non potest, & communī. disp. 301. n. 4
 Machinatio quid, & quæ cōprehendat sub se. disp. 293. n. 8
 Majoratū institutio omnium bonorum præsentium, & futurorum, quando valida, etiam de iure Castellæ, & quando cum. disp. 380. n. 13
 Majoratū institutio qn̄ egeat insinuatione. disp. 279. n. 1
 Majoratus possessor an possit concedere vsum fructū in rebus majoratus, qui solum daret, dum ipse dominus fuerit majoratus. disp. 470. n. 5
 Et quid si sit filius familiæ, an pater poterit habere vsum fructū. ibid. n. 6. & decidit. n. 10
 Majoratus possessor concedere potest aliqui in tempus vita sue commoditatem vsum fructū, vel alterius seruitutis, cu oblatione & sola personali non autē reali. disp. 470. n. 4
 Majoratus possessor non potest de novo tradere in emphyteutica bona majoratus, sive institutionis, vel Regis licentia. disp. 470. n. 11
 Fallit, nisi sit consuetudo in cōtratiū, ut ita Lusitania. ibi.
 Idem in locatione ad longum tempus dicendum. ibidem n. 12
 Instrumento vero neque hypothecā vniuersali subiecti possunt, sicut fit de reb. ecclesiast. ibid. n. 14
 Majoratus possessor non potest tradere res, majoratus in emphyteutica. disp. 470. n. 1
 Et quid de seruitute, an possit eam constitui in reb. prædictis. ibid. n. 2
 Mancipium generali hypothecā subiectum, manūmitti potest a debitore, si habent aliam bona vnde soluat. disput. 537. n. 18
 Instrumento fauore libertatis potest minor vigintiquaque annis consentire, vt manūmittatur, licet amittat ius suum pignoris. ibid. n. 19
 Mancipium quando possit donare, & eleemosinas facere, disput. 277. n. 4
 Mandans delictum fieri an puniri debeat eadem poena statui, qua mandatarius exequens. disp. 550. n. 4
 Mandans, & mandatarius quando teneantur ad inuidicem, & quæ actione. disp. 549. n. 4
 Mandans etiam te non integra an possit reuocare mandatum. disp. 552. n. 6
 Mandans percūtī aliquem circa mortem an puniri debeat ordinaria, si mors inde sequuta fuerit. disp. 550. n. 5
 Mandatarius pro mandatis qua exercens, quando denegāda sit occulta compensatio. disp. 548. n. 5
 Mandatario pro executione mandati quando debeatur stipendium etiam in foro conscientia, & quando non. disp. 548. n. 4
 Mandatarius de re illicita tenetur mandatum non adimplere, & in conscientia foro restituere quicquid accepit. disput. 550. n. 2
 Immo etiam damnā per iniuriam crassa in defectum mandantis. ibid. n. 3
 Mandatarius exequens mandatum in utilitatem tertij an habent actionem aduersus sic mandatām, an vero aduersus terrum. disp. 549. n. 10
 Mandatarius non ex equens mandatum, vel male exequēs, de qua culpa teneatur. disp. 149. n. 5
 Mandatarius quam actionem habeat aduersus mandatām ad consequādā, quod sibi & mandato debetur. disp. 549. n. 6
 Mandatarius quando non possit renunciatē mandatum. disput. 552. n. 5
 Mandatarius quas expensas consequi potest aduersus man-